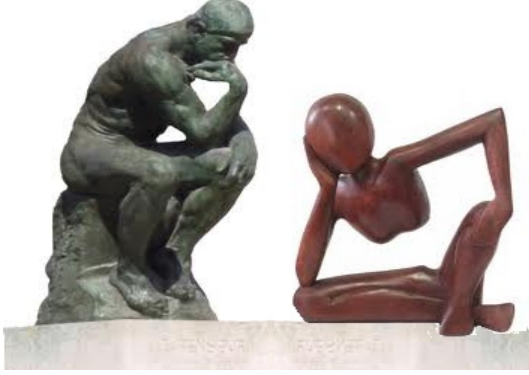


ANAYASAMIZI HAZIRLIYORUZ -3-
(Halk konuşuyor, TBMM dinliyor)



Birey Hak ve Özgürlükleri (II)
Düşünce, İnanç,
İfade, Haberleşme,
Örgütlenme, Toplantı ve Gösteri

TOPLANTIYA DAVETLİSİNİZ

Tarih :
Saat :
Yer :
Konuklar:



Halk konuşuyor, TBMM dinliyor

Hoşgeldiniz,

ANAYASAMIZI HAZIRLIYORUZ adlı toplantılar dizisinin üçüncüsünde, 2012 Ocak ayı boyunca, TkMM (Türkiye küçük Millet Meclisleri) çalışmalarının yürütüldüğü illerde ve İstanbul'un 10 ilçesinde yapılmakta olan toplantıların tümünde aynı konu, **“Düşünce, İnanç, İfade, Haberleşme, Örgütlenme, Toplantı ve Gösteri Özgürlükleri”** tartışılacak.

Bu toplantı bir “konferans” değil.

Evet, her toplantının bir kolaylaştırıcısı ve tanınmış konuğu -veya konukları- var. Ama bu kişiler size akıl öğretmek için değil, sizin görüşlerinizi özgürce dile getirmenize yardımcı olmak için buradalar. Yani **bu toplantılarda söz sizin**. Peki, nasıl olacak bu iş?

Önce konuşulacak konu hakkında –*aynen elinizdeki bu kitapçıkta olduğu gibi*- temel bilgileri özetleyen bir video izlenecek. Sonra konuklar –en fazla 10 dakika- söz alacak ve konuya giriş yapacaklar. Ondan sonra ise söz sizin, mikrofon salonda dolaşacak. Söz alan **herkesin 3 dakika söz hakkı var**. (*Hayat hikayesi anlatmak için kısa ama görüş bildirmek ve soru yöneltmek için yeterli bir süre.*) Söz almak isteyen herkes konuştuktan sonra bir daha söz almak da mümkün. En çok üç saat sürecek toplantının tutanakları www.tkmm.net adresindeki web sitesinde yanyana yayınlanacak, her ay yapılan toplantılardan ortaya çıkan “Ortak Payda”lar, bir rapor halinde, TBMM’de yapılacak bir basın toplantısında açıklanacak.

Tüm konular tartışıldıktan sonra 12 “Ortak Payda Raporu” birleştirilecek, başka kurum, örgüt, platform ve girişimlerin Anayasa çalışmalarının sonuçlarını da içeren bir kitaba dönüştürülerek basılacak. Milletvekilleri yeni Anayasa’yı tartışmak üzere toplanacak TBMM’ne girerken her birine bir nüshası sunulacak: **“İşte Sivil Toplum’un görüş ve istekleri”...**



DÜŞÜNCE, VİCDAN ve DİN ÖZGÜRLÜĞÜ

“Laf! Düşünce zaten özgür değil mi? Kim beynimin içine girip ne düşündüğümü anlayabilir benden başka? Sorun düşündüklerimizi düşünürken çıkmıyor ki, söylemeye, yazmaya, açıklamaya kalkınca çıkıyor” diyebilirsiniz ve bu düşünce de ilk bakışta haklı gelebilir.

Ama iş o kadar basit değil. Söylediğimiz takdirde büyük tepkiler görebileceğimizi, hatta başımızın ciddi olarak belaya girebileceğini bildiğimiz bir düşünceyi, değil açıklamak, düşünmekten bile korkmaz mıyız çoğu kez? Daha çok yakında yaşadığımız bir olay: Dersim’de olup bitenler yıllar yılı ne yazılabildi, ne konuşulabildi. Fısıldayanlar hemen uyarıldı, toplumca kendi tarihimizin acı bir gerçeğini hep birlikte yok saymadık mı?

İnsanlık tarihi, ister batıda, ister doğuda düşüncelerinden, vicdani kanaatlerinden ve dini inançları yüzünden acı çekmiş, hayatı karartılmış, hapislerde çürütülmüş, canından edilmiş insanların öyküleriyle dolu. İlk çağın köleci toplumlarında, Sokrates gibi düşünceleri yöneticilerin ideolojisine ters düştüğü için ölüme mahkum edilenler... Hristiyanlığın ilk günlerinde aslanlara yem olan dindarlar... Ortaçağın karanlığında bu kez Hristiyan kilisenin Engizisyon zulmü, dünyanın düz olmadığını ve güneş etrafında döndüğünü söylediği için Engizisyonun elinden ancak tövbe ederek

kurtulan Galileo... (Kilise kendisinden neden sonra özür diledi, 20. yüzyılın sonlarında!..)

Avrupa yüzyıllar süren din savaşlarıyla yakıp yıkılırken; İslam alemi de aynı zorbalığı önce Mekke'yle Medine, sonra Sünnilerle Şiiler arasında bitmek bilmeyen çatışmalarla yaşayıp durdu.

Bireyi sürünün bir parçası olmaktan kurtaran, onun doğuştan eşit ve özgür olduğunu dağa taşa yazan aydınlanma çağının ünlü düşünürü Voltaire'in sözleri, 300 yıl öncesinden bugüne hala ışık tutuyor:

***Düşüncelerinizin hiçbirine katılmıyorum.
Ama onları düşünme ve açıklama özgürlüğünüz için
sizinle birlikte mücadele etmeye hazırım.***

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (Madde 18)

Herkesin düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne hakkı vardır; bu hak, din veya inancını değiştirme özgürlüğünü ve din veya inancını, tek başına veya topluca ve kamuya açık veya özel olarak öğretme, uygulama, ibadet ve uyma yoluyla açıklama serbestliğini de kapsar.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Madde 9)

Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, din veya inanç değiştirme özgürlüğü ile tek başına veya topluca, açıkça veya özel tarzda ibadet, öğretim, uygulama ve ayin yapmak suretiyle dinini veya inancını açıklama özgürlüğünü de içerir.

BİZDE DURUM NE?

T.C. Anayasası (Madde 24)

Herkes, vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir.
14. Madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dinî âyin ve törenler serbesttir.

Kimse, ibadete, dinî âyin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dinî inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz.

AMA:

Din ve ahlâk eğitim ve öğretimi Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlâk öğretimi ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak, kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanunî temsilcisinin talebine bağlıdır.
Kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasî veya hukukî temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasî veya kişisel çıkar yahut nüfuz sağlama amacıyla her ne suretle olursa olsun, dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz.

ASIRLARCA BİRLİKTE MUTLU YAŞADIK...

Evet, zaman zaman öyle oldu. Ama hep böyle miydi? Yavuz Sultan Selim döneminde İran Şahı'na destek olan Alevilerin kılıçtan geçirildiği, bu nedenle inançlarını yüzyıllar boyu gizleyerek korunmaya çalıştıkları da bir gerçek değil mi?

Gayri müslimlerin 1839'a kadar tam ve eşit yurttaş sayıldığını söyleyebilir miyiz? 19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nu parçalamak isteyen büyük devletlerin azınlıkların ulusal duygularını körüklediği, imparatorluğun parçalanmasını önlemek isteyen İttihatçıların da ülkede etnik temizliği politika olarak benimsedikleri ve her fırsatta uygulamaya kalktıkları da kendi belgeleriyle ortada.

Ya müslümanlar? 1923 sonrasında, "Üniter Devlet" yaratılma sürecinde onlar da baskılardan nasibini almadı mı? Şapka devrimine muhalefetten İstiklal Mahkemeleri'nin darağacına yolladığı insanlar için "Din ve Vicdan" özgürlüğünden söz edebilir miyiz?

Daha yakına geldiğimizde, bir yanda Varlık Vergisi, 6-7 Eylül olayları, öte yanda Kahramanmaraş, Çorum, Sivas katliamları, ama bir yandan da 28 Şubat dönemi ve hala tam çözülmüş olmayan "Başörtüsü" yasakları, doğurduğu acı sonuçlar...



ŞEYTAN'IN AVUKATI SORUYOR

- * Peki, bu özgürlükleri yok etmek isteyenler de bu özgürlükten yararlanmalı mı?
- * Türkiye Müslüman bir ülke, Hristiyan misyonerlerin cirit atmasına, çocuklarımızı propaganda yapmasına göz mü yumacağız?

İFADE ve HABERLEŞME ÖZGÜRLÜĞÜ



EVRENSEL HUKUK NE DİYOR?

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (Madde 19)

Herkesin kanaat ve ifade özgürlüğüne hakkı vardır; bu hak, müdahale olmaksızın kanaat taşıma ve herhangi bir yoldan ve ülke sınırlarını gözetmeksizin bilgi ve fikirlere ulaşmaya çalışma, onları edinme ve yayma serbestliğini de kapsar.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Madde 10)

Herkes görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, kanaat özgürlüğü ile kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir almak ve vermek özgürlüğünü de içerir.

BİZDE DURUM NE?

T.C. Anayasası (Madde 25)

Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir.
Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz.

T.C. Anayasası (Madde 26)

Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar...

T.C. Anayasası (Madde 22)

Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır

T.C. Anayasası (Madde 28)

Basın hürdür, sansür edilemez. Basımevi kurmak izin alma ve malî teminat yatırma şartına bağlanamaz.

AMA:

Bu hürriyetlerin kullanılması, milli güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.

Haklar aynı haklar, ama hepsi gene **AMA** parantezinde...
ve yasalar, "Düşünce Suçu" olarak nitelenen maddelerle dolu.

TCK 301, 216, 288, 318, TMK 7/1... vs.

BÜLBÜLÜN ÇEKTIĞİ

Evet, çok uzun yıllar islami ve sol düşünceler, eski Ceza Kanunu'nun 163, 141 ve 142. maddeleriyle susturuldu, baskı altında tutuldu. Nazım Hikmet de, Necip Fazıl Kısakürek de uzun yıllarını parmaklıklar ardında geçirdiler. Soğuk savaşın bitişinden sonra bu maddeler kaldırıldı ama baskılar bu kez başka konulara yöneldi.

Yıllar yılı süren asimilasyon politikası 12 Eylül'den sonra daha beter artınca, amaçladığının tam tersi bir sonucu doğurdu. PKK'nın dağa çıkmasıyla başlayan sıcak çatışma beraberinde Terörle Mücadele Yasası'nı ve Ceza Kanunu'ndaki bazı maddelerin amacından iyice saptırılarak uygulanmasını getirince işler iyice çığırından çıktı.

Şimdi devlet politikalarını eleştirdiğinizde 216. maddeyi, "Bu ne biçim devlet? (veya adalet)" dediğinizde 301. maddeyi, bir duruşmadaki adaletsizliğe dikkati çektiğinizde 288. maddeyi, askerliğe eleştiri yönelttiğinizde 318. maddeyi karşınızda bulabilirsiniz. Hatta daha da kötüsü, bu işi örgütlü olarak yaptığınız iddia edilerek neyle suçlandığınızı bile öğrenmeden yıllar geçirebilirsiniz hücrede.



ŞEYTAN'IN AVUKATI SORUYOR

- * Herkes aklına gelen her şeyi söylese ortalık birbirine girer. Olur mu öyle şey?
- * "301 kalksın" deniyor. Eee, canı isteyen devlete sövsün mü? Bir insana hakaret etsen dava açıyor, koskoca devlet susup sineye mi çekecek?
- * Fransa'da kanun çıkıyor. "1915 olayları Soykırım değildir" diyen hapse girecek. Bizde ise "Soykırım" diyenler yargılandı, yargılanıyor. Ne fark var?

ÖRGÜTLENME, TOPLANTI ve GÖSTERİ ÖZGÜRLÜĞÜ

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (Madde 20)

Herkes, barış içinde toplanma ve örgütlenme hakkına sahiptir. Hiç kimse, bir örgüte üye olmaya zorlanamaz.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Madde 11)

Herkes asayiş bozmayan toplantılar yapmak, dernek kurmak, ayrıca çıkarlarını korumak için başkalarıyla birlikte sendikalar kurmak ve sendikalara katılmak haklarına sahiptir.

Evet, evrensel hukuk böyle diyor. 1982 Anayasası ne diyor peki?

T.C. Anayasası (Madde 33)

Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir. Hiç kimse bir derneğe üye olmaya ve dernekte üye kalmaya zorlanamaz.

T.C. Anayasası (Madde 34)

Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

YA UYGULAMA?

Dernekler, vakıflar, girişimler, sivil örgütlenmenin biçimleri. Peki odalar, sendikalar?

Onları yarı sivil -veya yarı resmi- olarak tanımlayabiliriz. Zira çoğu, özellikle meslek odaları ve birlikleri, yasa ile kurulur. Bu örgütlere üye olmadan o mesleği yapmak mümkün değildir. Baroya üye olmadan avukatlık yapılamaz, Tabip Odası'na kayıtlı değilseniz muayenehane açamazsınız.

Sosyal yapılanmalarını beğeniyle izlediğimiz demokratik ülkelerde yaşamın büyük bir bölümünü sivil örgütler yönlendirmiş. Herkes, kendi istek ve eğilimlerine göre birçok örgüte üye oluyor, aidat ödüyor, çalışmalara katılıyor.

Bizde derneklerin devletteki kaydının ve kontrolünün yürütülmesinin polisten yani "Dernekler Masası"ndan alınıp valiliklerde üniformasız memurlara verilmesi bile çok yeni. Devlet, sivil toplumun her hareketini kontrol altında tutma alışkanlığından vazgeçmiyor.



ŞEYTAN'IN AVUKATI SORUYOR

- * "Örgüt" denilince, "Örgüt üyesi olmak " denilince aklınıza ne geliyor, iyi bir şey mi, kötü bir şey mi?
- * İzinsiz gösteriye polisin müdahalesini makul buluyor musunuz? Peki "İzinli Gösteri" olur mu? Anayasa'nın 34. Maddesi ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'nın 3. Maddesi "Önceden izin almaksızın ..." diyor. Ne olacak şimdi?



BU KONUDA KİM, NE DEDİ?

Anayasa konusunda çalışmalar yürüten platformların, sivil toplum ve meslek örgütlerinin şu ana kadar yayınlanmış olan sonuç metinlerinde yer alan bu konulardaki görüşlerini sizin için yanyana getirdik. Bu tarihten sonra yapılacak açıklamalardaki görüşleri de toplamaya devam ederek çalışma sonunda (en erken Kasım 2012’de) yayınlanacak olan “Ortak Paydalar” kitabına, kendi çalışmalarımızın yanına yerleştireceğiz.

İlkeler ve Yöntemler

TBMM’de Anayasa Uzlaşma Komisyonu oluşturulduğunda aklı gelen ilk soru, bu komisyonun çalışma ilke ve yöntemlerinin ne olacağı ve sivil toplumla ilişkilerinin nasıl düzenleneceği oldu. Anayasa konusunda düzenli çalışmalar yürüten platformların, sivil toplum ve meslek örgütlerinin temsilcileri 21.10.2011 tarihinde tam gün süren bir arama toplantısı yaparak bu konudaki ortak paydalarını belirlediler ve TBMM Uzlaşma Komisyonu’nun ilk toplantısına yetiştirdiler.

İLKELER:

Yeni Anayasa yapım sürecine sivil toplumun katılımında - Avrupa Konseyi tarafından da benimsenmiş olan- dört ana ilkenin temel oluşturması görüşünderiz: *(Beşinci maddeyi biz ekledik)*

- 1. Kapsayıcılık** (Toplumun hiçbir kesiminin bu süreçten dışarıda kalmaması),
- 2. Şeffaflık** (Bütün tartışma sürecinin -İnternet ve diğer uygun araçlarla- kamuya açık olması, görünebilmesi, izlenebilmesi),
- 3. Sistemli, zamana bağlı bir planlama** (Sürecin nasıl işletileceği, hangi safhalardan hangi zaman dilimlerinde geçileceğinin belirlenmesi ve açıklanması),
- 4. Geri Bildirim** (Toplanan görüşlerin boşa gitmediğinin, nerede ve nasıl değerlendirildiğinin belirlenmesi ve görüş sahiplerinin bilgilendirilmesi)
- 5. İfade Özgürlüğü önündeki engeller** (Katkıların ve tartışmaların özgürce yapılabilmesi, ancak "İfade Özgürlüğü" zemininde mümkündür. Bunu engelleyen yasal mevzuatın, TMK, Basın ve İnternet yasalarının bazı maddelerinin acilen düzeltilmesi -eğer bunun zaman alacağından endişe ediliyorsa- özgür bir ortamı sağlayabilecek idari önlemlerle yolun açılması)
gereklidir.

YÖNTEMLER:

Sivil toplumun sürece katılımındaki belli başlı yöntemler ve kullanım biçimleri hakkındaki ortak görüşlerimiz şöyle özetlenebilir:

A. Yazılı görüş alma: Yazılı görüş almak için bir sistem ve mekanizma oluşturulmalıdır.

1. Görüşler kimden ve nasıl alınacak?
2. Alınan görüş ve bilgiler nasıl sınıflandırılacak?
3. Bu görüşler nasıl değerlendirilecek, geri bildirim, kamuya açıklama ve zamanlama nasıl olacak?

B. Görüş alma toplantıları

- 1 Toplantılar STÖ'lerle " tematik" ve halk ile "gündemli" olarak yapılmalı,
- 2 Sivil toplum katılımı kurumsallaştırılmalı, TBMM ile bağlantı sürekli hale getirilmeli,
- 3 Toplantılarda cinsiyet eşitliği ya da %40 kadın kotası uygulanmalı,
- 4 Herkesin ana diliyle görüş vermesi olanağı sağlanmalı,
- 5 Toplantılar elden geldiğince yerele yayılmalı,
- 6 Anayasa Hazırlık Komisyonu'nun üyeleri de bu toplantılara katılmalıdır.

C. İnternetin genel kullanımı ve medyanın etkin katkısı için birlikte çaba gösterilmelidir.

- 1 TBMM websitesi interaktif olmalı, buraya tarafsız ve iyi formüle edilmiş sorular yerleştirilmeli,

- 2 Tüm gelişmeler bu siteye güncel olarak yansıtılmalı,
- 3 Aynen TRT-3'teki Meclis TV gibi bir TV kanalı olmalı, kanalın yönetimi Anayasa Uzlaşma Komisyonu'nun oybirliği ile seçtiği kişilerden oluşmalı,
- 4 İnternet ve medya mekanizmaları ve araçları, dezavantajlı gruplar gözönünde bulundurularak yapılandırılmalıdır.

YOL HARİTASI, GÖREV BÖLÜMÜ ve OLASILIKLAR

- 1 Toplantı bitiminde, bu Ortak Payda'ları Ankara'ya götürerek TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu'na iletmek ve onlarla yüzyüze görüşerek anlatmak üzere şu beş gönüllü seçildi:
Ahmet Günenç, Ayşegül Devecioğlu, Levent Gönenç, Mustafa Dağcı, Özge Genç. *(Tarih belli olduğunda bu kişilerden gelemeyen olursa, o kişinin temsilcisi olduğu kurumdan başka bir katılımcı istenerek boşluk doldurulacak)*
- 2 Toplantı Ortak Payda tutanağını hafta sonunda hazırlayıp katılımcılara yollamak ve Pazartesi günü TBMM Uzlaşma Komisyonuna başvurarak randevu istenmek görevlerini TkMM üstlendi.

Katılımcılar: (Alfabetik)

Anayasa Kadın Platformu, DAH/Demokratik Anayasa Hareketi, Ekolojik Anayasa Girişimi, Genç Siviller, LGBTT İstanbul, Memur-Sen, NDI, Özgürlükçü Anayasa Platformu, SDP/Sivil Dayanışma Platformu, SETA, TEPAV, TESEV, Türkiye küçük Millet Meclisleri, YAP/Yeni Anayasa Platformu, AÇG/Anayasa Çalışma Grubu.



TBMM ANAYASA UZLAŞMA KOMİSYONUNUN ÇALIŞMA USULLERİ

Madde 1.- Komisyonun adı

Komisyonun adı, “Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Uzlaşma Komisyonu”dur.

Madde 2.- Komisyonun görevi

Komisyonun görevi, anayasa yapım sürecini yönetmek ve anayasa taslak metnini hazırlamaktır.

Madde 3.- Komisyon Başkanı

Komisyonun Başkanı TBMM Başkanıdır. TBMM Başkanının yokluğunda TBMM Başkanının görevlendirdiği Komisyon üyelerinden birisi oturuma başkanlık eder.

Madde 4.- Komisyon toplantıları ve gündem

Komisyon haftada en az 2 gün toplanır. Gerekliğinde haftalık toplantı sayısı arttırılabilir. Toplantılar Salı ve Perşembe günleri yapılır. İzleyen toplantının gündemi ile gün ve saati, mevcut toplantı biterken belirlenir. Komisyon Ankara dışında da toplantılar yapabilir.

Madde 5.- Toplantı yeter sayısı

Komisyon en az üç siyasi partinin birer üyesinin katılımı ile toplanır.

Madde 6.- Karar yeter sayısı

Komisyon, Komisyonu oluşturan bütün siyasi partilerin mutabakatı (görüşbirliği) ile karar alır. Karar alınamayan konular, Komisyonun uygun göreceği zamanda yeniden değerlendirilir. Sürecin tamamlanıp tamamlanmadığı ve nihai metnin (taslak bütününün) tekemmül edip etmediği hususu dahi mutabakat ile belirlenir.

Madde 7.- Tutanak

Komisyon toplantılarında tam tutanak tutulur. Komisyon bazı hallerde tutanak tutulmamasına karar verebilir. Toplantı tutanakları üyelere basılı veya CD ortamında ivedi olarak dağıtılır. Komisyon çalışmaları sona ermedikçe hiçbir tutanak kamuoyuna açıklanamaz.

Madde 8.- Teknik heyet

Her siyasi partinin önereceği birer uzman ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca görevlendirilecek birer uzmandan üç teknik heyet oluşturulur. Siyasi partilerin önereceği uzmanların ödenek ve yollukları TBMM Başkanlığınca karşılanır. Teknik heyet; verileri toplar, tasnif ve analiz eder ve bir değerlendirme raporu hazırlayarak Komisyona sunar. Gerekğinde teknik heyet sayısı artırılabilir.

Madde 9.- Danışman görevlendirilmesi

Her siyasi parti toplantılarda en çok ikişer danışman bulundurabilir. Danışmanlar müzakereye katılamaz. Bunların ödenek ve yollukları TBMM Başkanlığınca karşılanır. Komisyonda bulundurulacak danışmanlar duruma göre değiştirilebilir.

Madde 10.- Kapalı toplantı esası ve toplantıya katılabilecekler

Komisyon toplantıları basına kapalı olarak yapılır. Ancak Komisyon, saydamlığı sağlamak üzere gereken tedbirleri alır. Komisyon, bu kapsamda Başkanı marifetiyle toplantı bitiminde uygun göreceği içerikte açıklamada bulunur. Komisyon toplantılarına Komisyon üyeleri, toplantıya davet edilen kişiler ve görevlendirilenler dışında kimse katılamaz.

Madde 11.- Çalışma süresi ve aşamalar

Komisyon, çalışmalarını 2012 yılı sonuna kadar tamamlamayı hedefler. Komisyon çalışmaları aşağıdaki aşamalardan oluşur:

1. Aşama: Katılım, veri toplama ve değerlendirme.
 2. Aşama: İlkelerin belirlenmesi ve metin oluşturma.
 3. Aşama: Metnin kamuoyuna sunulması ve kamuoyunca tartışılması.
 4. Aşama: Kamuoyunda beliren görüşlere göre taslağın gözden geçirilerek teklif haline getirilmesi.
1. aşama Nisan 2012 sonunda tamamlanmış sayılır. Diğer aşamaların süreleri Komisyon tarafından kararlaştırılır.

Madde 12.- Katılım

Toplumun bütün katmanlarının Anayasa Uzlaşma Komisyonunun anayasa yapım sürecine katılımı sağlanır.

Madde 13.- Anayasa taslak metninin değiştirilememesi

Anayasa taslak metni, gerek uzlaşma ve yasama komisyonlarında ve gerekse Genel Kurulda partilerin mutabakatı olmadıkça değiştirilemez; ekleme yapılamaz. Hazırlanan taslak metnin (teklifin) Meclis Başkanlığına verilmesinden sonra bu metin üzerinde mutabakata dayalı değişiklik yapılması halinde Anayasa Uzlaşma Komisyonunun görüşü alınır.

Madde 14.- Hakkında hüküm bulunmayan haller

Komisyon, uyguladığı hukuku, mutabakatla gözden geçirebilir ve değiştirebilir. Ayrıca hakkında hüküm bulunmayan haller için de hukuk kuralı oluşturabilir. Anayasa taslak metninin ve kanunlaşma süreçlerinin bağlı olduğu hukuk, metnin tamamlanmasından sonra siyasi partilerin mutabakatıyla oluşturulur.

Madde 15.- Komisyonun görevinin sona ermesi

Komisyonun görevi, Anayasa teklifinin Genel Kurulda kabul edilip kanunlaşmasıyla veya siyasi partilerden birinin çekilmesi ya da çekilmiş sayılması ile sona erer. En az üç toplantıya mazeretsiz katılmayan siyasi parti, Komisyondan çekilmiş sayılır.

**Düşünce, İnanç, İfade, Haberleşme,
Örgütlenme, Toplantı ve Gösteri özgürlükleri
konusunda**



SİVİL TOPLUM NE DÜŞÜNÜYOR?

Anayasa Kadın Platformu

(Anayasa Madde 19, 21, 22, 24, 26, 29, 31, 32 için:) Temel hak ve özgürlükler “genel ahlak”, “milli güvenlik”, “kamu düzeni” ve “genel sağlık” gibi soyut ve keyfi, içeriği kişiden kişiye, zamandan zamana değişen gerekçelerle sınırlandırılmamalı.

Eşitlik tanımı etnik köken, cinsel yönelim ve cinsiyet kimlik bakımından farklılıkları da içererek medeni hak, yaş, engellilik vb. konularda da ayırım gözetlenmeden şekilde genişletilmeli.

Herkesin sosyal hayata katılım için dernek kurma hakkı olmalı, devlet bunu desteklemeli, sınırlama ise başkalarının hak ve özgürlüklerinin sınırlandığı ve suç işlendiği durumlarda getirilmeli, kapatılma ya da faaliyetten alıkonulma durumu ancak yasalar çerçevesinde ve yargıç kararıyla olmalı.

Devletin siyasi partilere yaptığı para yardımı, cinsiyetler arası fırsat eşitliğini sağlamak üzere yapılmalı.

Kadın-Erkek Eşitliği Ulusal Mekanizması anayasada yer almalı.

ASDER

(Adaleti Savunanlar Derneği)

Herhangi bir kişinin toplumun geneliyle hiçbir düşünce ve inanç benzerliği olmasa da, Anayasal haklar onu bu devletin vatandaşı olmayı kabullenmesini sağlamalıdır. Farklılıklara aynı mesafede bir devlet çatısı oluşturmalıdır.

Laiklik, Anayasaya girdiği tarihten itibaren devletin resmi dini olmuştur. Bu dini (laikliği) benimsemeyen, inancını gönlüne

bastıramıyorsa devlette tutunamamış, vatandaşı ise devlet kapısına yaklaştırmamıştır.

Temel insan haklarına aykırı, anti demokratik bir kuraldır. Yeni anayasada yer almamalıdır.

Bütün inançlar, devletin korumasında olmalıdır. İnançlar anayasa ve yasalarla korunmalı, müdahaleler yasalarla engellenmelidir.

İnsanın doğuştan gelen negatif hak ve özgürlükleri olarak sayılan hayat hakkı, din ve vicdan özgürlüğü, fikir ve düşünce özgürlüğü, mal edinme özgürlüğü, ahlakı ve neslin korunması anayasal güvence altına alınmalıdır. Kısıtlanmamalıdır.

Bu özgürlüklere vaki olabilecek tecavüzler yasalarla yasaklanmalıdır. İnsanın aktif hak ve özgürlükleri de siyasi hak ve özgürlüklerini ifade etmektedir. Bu tasnifte geçen seçme, seçilme, parti ve dernek kurma, parti ve derneklere üye olma hakları, kişilerin yönetime katılma ve yönetimde söz sahibi olma imkânı verdiğinde, bu hakkı kullanması teşvik edilmeli ve kolaylaştırılmalıdır.

CHD **(Çağdaş Hukukçular Derneği)**

Kişilerin temel hak ve özgürlükleri sınırlamalara ve istismarlara maruz bırakılmayacak şekilde serbest ve özgürlükçü bir felsefeyle düzenlenmelidir. Birey devlete karşı korunmalıdır.

İfade özgürlüğü tanınmalıdır.

Siyasi, kültürel, etnik kimlikler ve kolektiflerin yaşatılması ve haklarının korunması anayasal güvence altına alınmalıdır.

Din ve vicdan özgürlüğü sağlanmalı, zorunlu din dersleri kaldırılmalı ve Diyanet İşleri Başkanlığı lağvedilmelidir.

Askerlik hizmeti zorunlu olmaktan çıkarılmalı ve vicdani red ilkesi benimsenmelidir.

DAH **(Demokratik Anayasa Hareketi)**

Başta Terörle Mücadele Yasası ve TCK olmak üzere, ifade ve örgütlenme özgürlüğünün önündeki bütün engelleri kaldıracak yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Yeni Anayasa, kültürel çoğulculuğun bir zenginlik kaynağı olduğunu açıkça belirtmeli ve farklı kültürel kimliklerin ve hayat tarzlarının barış içinde bir arada yaşamalarını teşvik etmeli ve güvence altına almalıdır.

Yeni Anayasa vatandaşlar arasında dil, ırk, etnik köken, her türlü düşünce, toplumsal köken, dinî inanç, cinsiyet, yaş, medeni hal, cinsel yönelim, cinsel kimlik, fiziksel veya zihinsel engellilik ve benzeri farklılıklara dayalı her türlü ayrımcılığı yasaklamalı ve bu ayrımcılıklara karşı vatandaşları eşit ve etkili şekillerde korumalıdır.

Din ve vicdan özgürlüğünü güvence altına almalı; devleti inananlar ve inanmayanlar arasında veya dinî inanç grupları arasında ayırım yapmadan onlara eşit mesafede durmakla görevlendirmeli; belli bir dinî inancı devlet gücünü ve kaynaklarını kullanarak topluma benimsetme girişimlerini yasaklamalıdır.

DİSK **(Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu)**

Düşünce suçu olmamalıdır. Basın özgürlüğü sadece milli savunmanın gizliliği, başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması, suça teşviki önlemek ve yargı görevinin yerine getirilmesini sağlamak, savaş propagandası ve şiddet eylemlerini kışkırtma, insanlığa karşı suçlar, ayrımcılık, düşmanlık ve ırkçı veya dinsel nefret duygularının kışkırtılması nedeniyle sınırlanmalıdır.

Görsel ve işitsel iletişim özgürlüğünde de ancak benzer nedenlerle sınırlama yapılmalı, çoğulculuk, tarafsız yayın ve nesnellik ilkeleri anayasada öngörülmelidir.

Sanatsal yaratma özgürlüğünde karşılaşılan sansürü engelleyici düzenlemeler yapılmalıdır. Özgürlüklerin güvencesi, devletin tarafsızlığı, inançlar ve inançsızlıkların devlet karşısında eşitliği olan laiklik özellikleri altında din ve vicdan özgürlüğü düzenlenmelidir.

Ekolojik Anayasa Platformu

Dilsel ve kültürel çeşitliliğin, biyolojik çeşitliliğin algısı ve yaşatılmasındaki rolü dikkate alınarak farklı dillerin ve kültürlerin korunması ve kendini gerçekleştirme ve geliştirme hakkı anayasal güvence altına alınmalıdır.

İnsan dâhil, tabiatın parçası olan her varlığın hakları, canlı-cansız öteki varlıkların (ekosistemler, eko-bölgeler, biyo-bölgeler) haklarıyla sınırlıdır; bu varlıkların hakları arasındaki çelişkiler Doğa'nın bütünlüğü, dengesi ve sağlığı temelinde çözülmelidir.

İHD **(İnsan Hakları Derneği)**

Düşünce, Din ve Vicdan Özgürlüğü;

BM İnsan Hakları Komitesinin 1993 tarihli 22 no'lu genel yorum beyanına uygun olarak din ve vicdan özgürlüğü, BM İnsan Hakları Komitesinin 1983 tarihli 10 no'lu genel yorum beyanına göre de düşünce özgürlüğü düzenlenmelidir.

İfade Özgürlüğü;

AİHS ve AİHM kararları uyarınca ifade özgürlüğü mutlak bir koruma görecektir şekilde düzenlenmelidir.

Örgütlenme Özgürlüğü;

Örgütlenme hakkı ayırimsız olarak herkese tanınmalı, bu hak en geniş biçimde AİHS'de tanımlandığı biçimde düzenlenmeli, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin içtihat haline gelmiş kararlarına bakılmalıdır.

Toplanma ve Gösteri Hakkı;

Barışçıl toplanma ve gösteri hakkı düzenlenecektir.

Bu hak düzenlenirken, savaş propagandasının yasaklanması ve etnik, ulusal, ırksal ya da dinsel-inançsal nefretin ayrımcılık, düşmanlık ya da şiddeti kışkırtma şeklini alacak biçimde savunulması yasaklanacaktır.

MAZLUMDER

"Eşitlik" başlıklı 10. Madde metni aynen korunmalı, ancak bu metne (toplum olarak yaşanan acılar ve hak talepleri göz önüne alınarak) "Hiç kimse dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep sebebiyle ayrımcılığa maruz bırakılamaz. Ayrımcı uygulamalarla, çalışma hakkı, eğitim hakkı, sağlık hakkı, siyasal ve sosyal hakları ve bu hakların kullanması engellenemez." şeklinde hüküm konulmalıdır.

Savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde dahi Anayasada tanınan Temel İnsan Hak ve Hürriyetlerinin kullanımı durdurulamaz, bu hakların kullanımını engelleyici tedbirler alınamaz.

Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da, savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında, kişinin yaşama hakkına, maddî ve manevî varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz.

MEMUR-SEN

Temel hak ve özgürlüklerin ödev ve görev vurgusuyla düzenlenmesi yerine özgürlüklerin hak yönünden incelenmesi gerekir.

14. ve 24. maddeler vicdan hürriyeti öngörülerek değiştirilmeli. (10. maddeye getirilen değişiklik önerisine ilişkin öneriler....)

MÜSİAD **(Müstakil İş Adamları Derneği)**

Madde 16 – Din ve vicdan özgürlüğü

(1) Herkes, din ve vicdan özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, din ve inanç değiştirme özgürlüğü ile tek başına veya topluca, açıkça veya özel tarzda ibadet, öğretim, uygulama ve ayin yapmak suretiyle dinini veya inancını açıklama özgürlüğünü de içerir. Hiç kimse inancını açıklamaya zorlanamaz, inancından ve şiddet içermedikçe inancının gereğini yerine getirmekten dolayı suçlanamaz ve kınanamaz.

(2) Anne ve babalar veya vasiler, kendi inançları doğrultusunda, çocuklarının yetişmelerini istedikleri din ve ahlak eğitimine uygun bir tarzda aile içi yaşamı düzenleme hakkına sahiptir. Her çocuk, din ve inanç konusunda anne ve babasının veya vasisinin dileğine uygun olan bir dini eğitime ulaşma hakkından yararlanır; bunun dışında bir din veya inanç eğitimi almaya zorlanamaz.

(3) Dini hoşgörü ve farklı inançlara saygının yerleşmesi amacıyla, din kültürü ve ahlak öğretimi, ilk ve orta öğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışında, ilk ve orta öğretim kurumlarında, belli bir din ve inanç eğitimi alma, kişinin kendisinin, küçüklerin ise kanuni temsilcisinin talebine bağlıdır.

(4) Din ve vicdan özgürlüğü, ibadet etme veya toplanma amacıyla gerekli yerleri kurma ve kullanma; vakıf veya insancıl amaçlı kurumlar kurma ve bunları işletme; dini araç ve gereçleri yapma, alma ve kullanma; kılık ve kıyafetini inançlarına göre belirleme; dini yayınlar yapma ve dağıtma; uygun yerlerde eğitimini yapma; bireylerden ve kurumlardan gönüllü mali yardım isteme ve alma; dini önderleri yetiştirme, atama veya seçme; dini günlere, bayramlara ve törenlere uygun davranma; ulusal ve uluslararası

düzyde din ve inanç konularında bireyler ve topluluklarla iletişim kurma ve sürdürme, hak ve özgürlüklerini de içerir.

(5) Din ve inancı açıklama özgürlüğü, kamu güvenliğı, kamu düzeni, genel sağılık veya ahlakın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması nedenleriyle sınırlanabilir.

(6) Devlet, bu hak ve özgürlükten herkesin yararlanabilmesi amacıyla özerk bir teşkilat kurar ve gerekli mevzuatı çıkarır.

Madde 17 – Düşünce, kanaat ve ifade özgürlüğü

(1) Herkes; düşünce, kanaat ve ifade özgürlüğüne sahiptir. Bu özgürlük; söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak düşüncelerini açıklamak veya yaymak, haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Radyo, televizyon ve sinema işletmelerinin izin sistemine bağlanması bu hakkın ihlali anlamına gelmez.

(2) İfade özgürlüğünün kullanılması, millî güvenlik, toprak bütünlüğü, kamu düzeni, kamu güvenliğı, suçların önlenmesi, sağılığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sınırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi nedenleriyle sınırlanabilir.

Madde 18 – Dernek kurma ve toplantı özgürlüğü

(1) Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurmak, bunlara üye olmak ve üyelikten ayrılmak; toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlemek veya kişi toplulukları oluşturmak, hak ve özgürlüğüne sahiptir.

(2) Bu hak ve özgürlük, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağılık veya ahlak ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması nedenleriyle sınırlanabilir.

(3) Dernekler, kanunun öngördüğü hallerde hâkim kararıyla kapatılabilir veya faaliyetten alıkonulabilir. Ancak, gecikmesinde sakınca varsa, millî güvenliğin, kamu düzeninin, suç işlenmesini veya suçun devamını önlemenin yahut yakalamanın gerektirdiği hallerde, kanunla yetkili kılınan merci, derneği faaliyetten men edebilir. Bu merciin kararı yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde karar kendiliğinden yürürlükten kalkar.

ÖNDER (İmam Hatip Mezunları Derneği)

Anayasa'nın Başlangıcı'nın yazımında, inançlara saygı vurgulanmalı; dini dışlayıcı anlayıştan uzaklaşılmalı.

Eşitlik ilkesi, hiç kimsenin din ve vicdan özgürlüğünden dolayı ayrımcı bir uygulamaya sebep olmayacağı şekilde formüle edilmeli.

Din ve vicdan özgürlüğü her boyutuyla Anayasa'da güvence altına alınmalı; din ve devlet ilişkileri ayrı bir maddede açıkça düzenlenmeli.

Diyanet İşleri Başkanlığı, özerk bir kuruluş haline getirilmeli; çoğulcu bir yapıya kavuşturularak, farklı inançların temsiline imkân tanınmalı.

Objektif ve tarafsızlık ilkelerine uygun, belli bir din ve inanca dayanmayan, din kültürü ve ahlak dersi, eğitimin her kademesinde, herkes bakımından zorunlu hale getirilmeli. Belli bir din ve inanca dayalı din dersleri, küçüklerin velisi, büyüklerin kendi isteğine bağlı olarak seçmeli ders haline getirilmeli. Her anne ve babaya, kendi inançları doğrultusunda çocuklarına dini eğitim sağlayabileceği özel okulların açılmasına imkân tanınmalı.

İnançları ya da felsefi düşünceleri gereği askerlik yapmak istemeyen vicdani redçiler için, alternatif hizmet öngörülmesi. İnançları gereği askerlik yapmak istemeyenlere alternatif hizmet öngörülmesi.

Engellileri, kendi durumlarına uyarlanmış bir şekilde, din ve vicdan özgürlüğünden yararlanmasını sağlayacak, her türlü imkâna kavuşturacak tedbirler alınmalı.

Pembe Hayat LGBTT Dayanışma Derneği

Yeni Anayasa, toplumsal düzlemde hâkim olan ve var olan uygulamalarla sürekli şekilde pekiştirilen, bu haliyle de LGBT bireylerin mağduriyetini artıran “genel ahlak”, “kamu ahlakı”, “milli ve manevi değerler”, “Türk aile yapısı” ve benzeri muğlak ifadelerden arındırılmalıdır. LGBT bireylere yönelik önyargılar, toplumun önemli bir kesimini oluşturan LGBT bireylerin dernek kurma ve faaliyetlerine devam etme, barışçıl toplantı ve gösteri yapma hürriyeti, düşünce ve ifade özgürlüğü gibi temel hak ve özgürlüklerini kısıtlayıcı sonuçlar doğurmakta, kurumsal ve toplumsal şiddet eylemleri doğurmaktadır.

Zorunlu askerlik kaldırılmalıdır. Vicdani redçilerin talepleri doğrultusunda alternatif bir düzenleme gündeme getirilmeli ve vicdani red hakkı anayasal güvence altına alınmalıdır. “İleri Derecede Psikoseksüel Bozukluk” tanımlaması ile askerlikten muaf tutulan; ancak bu süreçte ciddi şekilde onur kırıcı psikolojik ve fiziksel muayeneye tabii tutulan ve özel hayatın gizliliği ilkesini ihlal edecek şekilde kendilerinden belge istenen eşcinsel ve biseksüel erkekler ile trans kadınlar da vicdani red hakkından eşit şekilde yararlanabilmelidirler.

PMD (Parlamento Muhabirleri Derneği)

Yeni Anayasa'da sayılan özgürlüklerin bir hak olarak kullanılabilmesi ve yaşama geçirilmesinin devlete bir yükümlülük olarak verilmesi ve anayasal güvenceler altına alınması da gereklidir. Örneğin temel bir özgürlük olarak "düşüncenin ifadesi ve iletişim özgürlüğünün" güvence altına alınabilmesi için devletin maddi/manevi her türlü önlemi almasının bir yükümlülük olduğu vurgulanmalı, bu özgürlüğü kısıtlayacak hiçbir yasa yapılamayacağı da anayasada ifade edilmelidir.

Yeni Anayasa ile eşzamanlı olarak düşünce ve ifade özgürlüğünün önünü açacak, pek çok yasadaki yasakların ayıklanmasına gereksinim olduğunu düşünmektedir.

Düşüncayı açıklama ve yayma hürriyetinin önündeki tüm engeller kaldırılmalıdır. Düşünce bilim ve sanat özgürlüğü konusunda şu düzenlemeler önerilebilir: Herkes, düşünce ve kanaat özgürlüğüne sahiptir; düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklayabilir ve yayabilir. Kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz. Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir.

Basın hürdür; sansür edilemez. Devlet, basın ve haber alma hürriyetini sağlayacak tedbirleri alır. Haber veya fikir almak ya da vermek özgürlüğü resmi makamlarca engellenemez. Basın özgürlüğü suç işlemeye ve şiddet eylemine çağrı, ırkçılığı, kin ve nefreti özendirme, kişilerin şeref ve haklarına tecavüz kastı ile kullanılamaz.

SDP
(Sivil Dayanışma Platformu)

Sendikalar Kanunu'ndan Türk Ceza Kanunu'na, Dernekler Kanunu'ndan Basın Kanunu'na kadar uzanan geniş bir alanda ifade ve örgütlenme özgürlüğüne yönelik kısıtlama ve yasaklar kaldırılmalıdır.

Herkesin, farklı kimlikleri, inançları-inançsızlıkları, fikirleri ve yaşam tercihiyle, eşit olarak katılabileceği bir toplumda yaşamak istiyoruz.

SpoD
(Sosyal Politikalar, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim
Çalışmaları Derneği)

Yeni Anayasa uluslararası insan hakları sözleşmeleriyle garanti altına alınan tüm hak kategorilerinin ulusal düzeyde karşılık bulmasını sağlayacak zemini oluşturmalı, hatta bu konuda açık hükümler içermelidir.

Yeni Anayasa'da özgürlüklere yönelik güvence normları açıkça belirtilmeli, kısıtlamalar istisnai olmalıdır. Bu kısıtlamaların, kesinlikle hakların özüne dokunacak veya bir grubu hedef alacak şekilde uygulanamayacağı açıkça belirtilmelidir.

Olağanüstü hallerde bile kişi hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılması evrensel insan hakları hükümlerine uygun olmalıdır. Temel hak ve özgürlüklerin pazarlık konusu yapılamayacağı ya da referandum gibi çoğunlukçu yöntemlerle kısıtlanamayacağı açıkça belirtilmelidir.

Yeni Anayasa'da devletin demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti nitelikleri aynen korunmalı; ancak tüm bu öğeler evrensel anlamları ile tanımlanmalıdır.

Yeni Anayasa'da Temel Hak ve Özgürlükler; "genel ahlak", "adap", "kamu düzeni" gibi referanslarla sınırlandırılmasına imkan veren ibareler bulunmamalıdır. Çünkü bu kavramlar herhangi bir netliğe sahip olmamakla birlikte önyargılar çerçevesinde yorumlanmakta; toplumda ayrımcılığa maruz kalan kadın ve LGBT bireylerin aleyhinde sıkça kullanılmakta, örneğin LGBT örgütlerine yönelik açılan kapatma davalarında dayanak olarak kullanılabilir.

Bağımsız Ulusal İnsan Hakları Kurumu, anayasal özerk bir kurum olarak düzenlenmelidir.

Yeni Anayasa'da eşitliği düzenleyen maddede "cinsel yönelim" ve "cinsiyet kimliği"; cinsiyet, etnik kimlik, din ve vicdan, siyasi düşünce, dil, engellilik, medeni hâl, yaş gibi diğer ayrımcılık kategorileri arasında yer almalıdır.

TEPAV
(Türkiye Ekonomi Araştırmaları Vakfı)
Anayasa Platformu

Temel hak ve özgürlüklere ilişkin kısıtlamaların tanımlamaları net olarak yapılmalı, taraf olunan uluslararası sözleşme hükümlerine aykırı kısıtlama yapılmamalıdır.

Düşünce, ifade ve basın özgürlüğü teminat altına alınmalıdır.

TESEV
(Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı)

Anayasanın 24. maddesi kaldırılmalı, din ve vicdan özgürlüğü sağlanmalıdır.

İlk ve orta öğretimde reform yapılmalı ve en başta zorunlu din dersleri kaldırılmalıdır; objektif, eleştirel ve çoğulcu içerikte bir dinler kültürü dersi kamu okullarında yer alabilir, kamu okulları dışında din eğitimi veren yerler denetime bağlı olmak kaydıyla anayasal güvenceye alınmalıdır.

Diyanet İşleri Başkanlığı uzun vadede tamamen kaldırılabilir, bu zamana kadar da tüm dinlere eşit mesafede durma ilkesine uygun düzenlenmelidir.

Vicdani red temel bir hak olarak anayasada yer almalı. Anadili Türkçe olmayanların kamu hizmetlerinden yararlanabilmesinde kolaylık sağlanacağı anayasada güvence altına alınmalıdır.

TESİAD
(Tüm Etkin İş Adamları ve İş Kadınları Federasyonu)

Herkes, vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir. Bu bağlamda herkes için ibadet, dinî âyin ve törenler serbesttir. Kimse, ibadete, dinî âyin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dinî inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz. Din ve ahlâk eğitim ve öğretimi devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlâk öğretimi ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan seçmeli dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak, kişilerin kendi

isteğine, on sekiz yaşından küçüklerin de kanunî temsilcisinin talebine bağlıdır.

Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz. Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet, resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu hürriyetlerin kullanılması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.

Basın hürdür, sansür edilemez. Basımevi kurmak; izin alma ve malî teminat yatırma şartına bağlanamaz.

Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırsız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir. Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir.

TÜRKİYE BARIŞ MECLİSİ

İfade ve örgütlenme özgürlüğünü engelleyen kısıtlama ve yasaklar kaldırılmalıdır.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

Düşünce özgürlüğü

Madde 27- Herkes, düşünce ve kanaat özgürlüğüne sahiptir. Kimse, hangi nedenle ve amaçla olursa olsun düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz, düşünce ve kanaatleri nedeniyle kınanamaz, ayırımı bağı tutulamaz ve suçlanamaz.

Anlatım özgürlüğü

Madde 28- Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu özgürlükler, hukuken geçerli tüm araç ve yollardan yararlanarak bilgilere ulaşma hakkını, resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber alma, düşünceleri öğrenme ve yayma serbestliğini de kapsar.

Bu fıkra hükmü radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yayın yapan işletmelerin izin sistemine bağlanmasına engel değildir.

Savaş propagandası yasaktır. Ulusal, ırkçı veya dinsel temelli ayrımcılığı, düşmanlığı ve şiddeti tahrik eden düşüncelerin açıklanması yasaklanabilir.

Anlatım özgürlüğünün kullanılması, kişilere görev ve sorumluluk yükler.

Demokratik toplumun gerektirdiği hallerde bu özgürlüklerin kullanılması, ulusal güvenliğin, kamu düzeninin, başkalarının şöhret veya haklarının korunması, yargının otoritesinin ve tarafsızlığının korunması amacıyla, kanunla öngörülen bazı sınırlamalara veya ceza yaptırımına bağlanabilir.

Vicdan ve din özgürlüğü

Madde 29- Herkes; vicdan, inanç, din ve kanaat özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, din veya inanç değiştirme özgürlüğünü de içerir. Kamu düzenine ve genel ahlâka aykırı olmayan ibadetler, dinî ayin ve törenler serbesttir. Kimse ibadete, dinî ayin ve törenlere katılmaya; inanç, din ve kanaatini açıklamaya zorlanamaz. Resmi belgelerde kişilerin din ve mezhebini gösteren bir kayıt veya işaret kullanılmaz. Kimse; dini inanç, felsefi düşünce ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz.

Din eğitim ve öğretimi devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din eğitim ve öğretimi, kişilerin kendi isteğine ve küçüklerin de kanuni temsilcilerinin yazılı isteğine bağlıdır.

Kimse; devletin sosyal, ekonomik, siyasal veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa din kurallarına dayandırma, siyasal ve kişisel çıkar veya nüfuz sağlama amacıyla her ne surette olursa olsun dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz. Bu yasağın ihlâli halinde uygulanacak yaptırımlar kanunla düzenlenir.

TÜSİAD

Nüfus cüzdanında din hanesi bulunmamalıdır.

Devlet inanç gruplarının din ve vicdan hürriyetlerini gerektiği gibi yerine getirebilmelerini kolaylaştıracak tedbirler almakla yükümlü olmalıdır. Buna dini öğrenme, öğretim ve din adamı yetiştirme hürriyeti de dahildir.

Diyaret İŖleri BaŖkanlıđı laikliğe ve din ve vicdan 6zg6rl6đ6ne aykırıdır.

Din eğitimine iliŖkin 6zel d6zenlemelerde uluslararası standartlar esas alınmalıdır. Din k6lt6r6 ve dersinin ilköğretim okullarında zorunlu olarak g6r6lmesi kaldırılmalıdır.

YAP **(Yeni Anayasa Platformu)**

Mevcut yaŖam tarzları ve yaŖam tarzı tercihleri g6vence altına alınmalıdır. Birlikte yaŖama olgusu, birlikte yaŖama hukukuna d6n6Ŗt6r6lmelidir.

Laiklik ilkesi toplumsal ortak payda olarak kabul edilmeli ve laiklik tanımı “devletin inançlar ve dinler karŖısında tarafsız davranma zorunluluğu; bunlar 6zerinde hiçbir tasarrufta bulunamadığı gibi, sınırlama, dıŖlama ve 6tekileŖtirme eğilimi g6stermemesi; inanç farklılıkları ile inanç, din ve ibadet 6zg6rl6klerini g6vence altına almayı barıŖın koŖulu olarak g6rmesi” doğrultusunda oluŖturulmalıdır. ”



Yeni Anayasa yolculuğu

2007 Hükümet yeni bir Anayasa hazırlığına girişti, bir taslak hazırlattı. Ama bu çalışma çok tepki aldı. Diğer siyasi partilerle bir uzlaşma ortamı görülmeyince, üstüne bir de Ak Parti için kapatma davası açılınca tasarı rafa kalktı.

2010 Ancak yaptığı işlerin çoğu yargı engeline takılan, sonunda kapatılma tehlikesini kıl payı atlatan Ak Parti, özellikle asker-sivil ilişkilerini ve yargının yapısını değiştirmeyi hedefleyen geniş bir değişiklik paketi hazırladı. Taslak TBMM'den 2/3 çoğunlukla geçemeyince referanduma gidildi ve 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan referandumda değişiklik paketi % 58 "evet" oyuyla kabul edildi.

2010 Seçimleri sonrasında Ak Parti, Anayasa'yı baştan aşağı değiştirmek için, bu kez siyasi ve toplumsal uzlaşma istediğini de belirterek tekrar harekete geçti. Parlamentoda grubu bulunan dört siyasi partinin (Ak Parti, CHP, MHP ve BDP) eşit sayıda –üçer-milletvekili ile katıldığı bir uzlaşma komisyonu kuruldu ve çalışmalarına başladı.

Bundan sonra neler olacak?

2012 yılında yeni Anayasa'nın tamamlanması hedefleniyor. Uzlaşma komisyonunca hazırlanan yol haritasına göre:

- 1. Yazılı görüş alma:** 2011 sonuna kadar sivil toplumdan yazılı olarak görüşler toplanmış olacak.
- 2. Diyalog:** 2012 Nisan ayı sonuna kadar sivil toplumla toplantılar, karşılıklı görüşmeler yapılacaktır.
- 3. İstişare:** Uzlaşma kurulu, birikimleri değerlendirerek üzerinde uzlaşmaya vardığı bir taslak hazırlayacaktır.
- 4. Tartışma ve karar:** Bu taslak parlamentoda görüşülerek karara bağlanacaktır. Ya 2/3 oyla kabul edilecek, ya da halkoyuna sunulacaktır.



DESTEKÇİLER LİSTESİ

Aralık 2011

Bu listeye adlarını yazdıran kişilerin çoğu, TkMM toplantılarına kolaylaştırıcı olarak katıldılar, toplantıları yönettiler. Gazete yazılarında, TV konuşmalarında olumlu izlenimlerini aktararak TkMM'lerin duyurulmasına ayrıca katkıda bulundular. Hepsi de küçük Meclislerimizin onur konuklarıdır, gönülden teşekkür ederiz.

Abdurrahman Dilipak (Gazeteci, yazar), Adem Meleke (İş adamı), Ahmet İnsel (Ekonomist), Ahu Tanrıku (TV Programcısı), Ali Bayramoğlu (Gazeteci), Ali Bulaç (Gazeteci, yazar), Ali Nesin (Matematikçi), Ali Saydam (İletişim uzmanı, gazeteci), Alper Görmüş (Gazeteci), Altan Tan (Gazeteci, yazar), Andrew Finkel (Gazeteci), Amberin Zaman (Gazeteci, yazar), Asaf Savaş Akat (Ekonomist), Aslıhan Tekin (Hukukçu), Atilla Dorsay (Gazeteci, yazar), Atilla Yayla (Siyaset Bilimci), Atilla Özdemiroğlu (Müziyen), Ayça Haykır (STGM), Aydın Engin (Gazeteci, Yazar), Ayhan Bilgen (Yazar), Ayhan Ogan (SDP), Baskın Oran (Siyaset Bilimci, Ankara Üni.), Başak Şengül (TV Programcısı), Bejan Matur (Yazar), Bekir Berat Özipek (Yazar), Belkız Kılıçkaya (TV), Bülent Deniz (Hukukçu), Celal Başlangıç (Gazeteci), Cezmi Ersöz (Yazar), Cihan Aktaş (Gazeteci, Yazar), Çiğdem Mater (Gazeteci), Derya Alabora (Oyuncu), Dilek Kurban (Hukukçu), Doğan Özgüden (Gazeteci), Doğu Ergül (Siyaset Bilimci), Ercan İpekçi (Gazeteci, TGS Başkanı), Ercan Kanar (Hukukçu), Ercan Karakaş (Siyaset Bilimci), Erdal Doğan (Hukukçu), Erdoğan Aydın (Yazar), Ergin Cinmen (Hukukçu), Erol Katırcıoğlu (Siyaset Bilimci), Erol Önderoğlu (Gazeteci), Erol Özkoray (Gazeteci), Ersin Salman (İletişimci), Ertuğrul Kürkçü (Haberci-Bianet), Eser Karakaş (Ekonomist), Esra Arsan (Eğitimci), Etyen Mahcupyan (Gazeteci), Eyüp Burç (TV), Fatma Benli (Hukukçu), Faruk Ünsal (Mazlumder Gen. Bşk.), Fatma Gök (Eğitimci), Faruk Alpkaya (Siyaset Bilimci, Ankara Üni.), Faruk Ünsal (Mazlumder Genel Başkanı), Ferai Tınç (Gazeteci), Feray Salman (İHOP), Ferhat Kentel (Sosyolog), Fikret Başkaya (Ekonomist, Özgür Üniversite), Fikret İlkiz (Hukukçu), Fikri Sağlar (Gazeteci, yazar), Fuat Keyman (Siyaset Bilimci), Galip Ensarioğlu (Diyarbakır Tic. ve San. Odası Bşk.), Gençay Gürsoy (Tabip), Gülden Sönmez (Hukukçu), Güliz Kaptan (Eczacı), Gülten Kaya (Prodüktör), Gürkan Zengin (TV Programcısı), Hakan Tahmaz (Gazeteci, Yazar), Haluk Bilginer (Tiyatrocu), Hasan Mollaoğlu (Hukukçu), Hıncal Uluç (Gazeteci),

Hilal Kaplan (Yazar), Hüsni Tuna (Hukukçu), Hüsni Öndül (Hukukçu), İbrahim Betil (Bankacı, TEGV), İnci Hekimoğlu (Gazeteci), İnci Tuğsavul (Gazeteci), İrfan Neziroğlu (Hukukçu), Joost Lagendijk (Politik Bilimler), Kerem Altıparmak (Ankara Üni. Hukuk Fak.), Kerim Yıldız (KHRP), Koray Düzgören (Gazeteci), Kübra Kurtuluş (Aktivist), Kürşat Bumin (Yazar), Lale Mansur (Oyuncu), Leyla İpekçi (Gazeteci), Leyla Zana (Siyasetçi), M. Emin, Markar Esayan (Yazar), Aktar (Av. Diyarbakır Baro Bşk.), M. Emin Ekmen (Eski Mv.), M. Emin Tutan (Eski Mv), M. Emin Yıldırım (Parlamenter Danışmanı), Mahir Ünal (Mv), Mahmut Alınak (Hukukçu), Maya Arakon (Siyaset Bilimci), Mebuse Tekay (Hukukçu), Mehmet Altan (Gazeteci, yazar), Mehmet Atak (Tiyatrocu), Mehmet Bekaroğlu (Tabip, Siyasetçi), Mehmet Elkatmış (Hukukçu), Mehmet Metiner (Gazeteci), Mehmet Şandır (Milletvekili), Mehmet Uçum (Hukukçu), Melih Altnok (Gazeteci), Melike Demirağ (Şarkıcı, oyuncu), Memet Ali Alabora (Oyuncu), Meral Tamer (Gazeteci), Mithat Sancar (Hukukçu, Ankara Üni.), Muharrem Erbey (Hukukçu, Diyarbakır İHD Başkanı), Murat Belge (Edebiyat, Bilgi Üni.), Murat Çelikkan (Gazeteci), Murat Sungar (Em. Büyükelçi), Mustafa Atas (Mv), Mustafa Sütlaş (Hekim), Nalan Erkem (Hukukçu), Necati Ceylan (Hukukçu), Neşe Erdilek (Sosyolog), Neşe Yaşın (Şair), Nevin Gaye Erbatır (Eski Mv), Nevin Sungur (Gazeteci), Nihal Bengisu Karaca (Gazeteci), Nursuna Memecan (Mv), Oral Çalışlar (Gazeteci), Orhan Miroğlu (Yazar), Osman Can (Hukukçu), Osman Coşkunoğlu (Eski Mv), Oya Aydın (Hukukçu), Oya Baydar (Sosyolog, yazar), Pervin Mısırlıoğlu (İş kadını), Pınar Selek (Sosyolog, yazar), Raffi Hermonn Araks (Gazeteci), Ragıp İncesavaşır (Grafik Tasarımcısı), Ragıp Zarakolu (Yayıncı), Rasim O. Kütahyalı (Yazar), Reyhan Yalçındağ (Hukukçu), Rıza Türmen (AİHM Eski Yargıcı, Mv), Rüstem Batum (Belgesel ve TV Programları Yapımcısı), Sacit Kayasu (Adana eski Cumhuriyet Savcısı), Sait Çetinoğlu (Aktivist), Salih Memecan (Karikatürist), Sami Gören (Hukukçu), Sedat Yurtdaş (Hukukçu), Senih Özay (Hukukçu), Sezen Aksu (Müzik), Sırrı Süreyya Önder (Yönetmeni Mv), Sibel Eraslan (Gazeteci), Suade Arançlı (STGM eski Başkanı), Suzan Samancı (Yazar, Gazeteci), Şahin Candaş (Güvercinler Meclisi), Şahismaail Bedirhanoglu (GÜNSİAD Bşk.), Şanar Yurdatapan (Müzisyen), Şebnem K. Fincancı (Tabip, TİHV Başkanı), Tahir Elçi (Hukukçu), Tan Oral (Çizer), Tarık Günersel (Yazar), Toktamış Ateş (İktisatçı), Tomris Özden (Yazar), Tuna Bekleviç (Toplum ve Demokrasi Derneği Bşk.), Turgut Kazan (Hukukçu), Ufuk Uras (İktisatçı, ÖDP Eski Bşk.), Uluç Gürkan (Yazar), Umur Talu (Gazeteci), Ümit Boyner (TÜSİAD Bşk.), Ümit Kardeş (Hukukçu), Üstün Akmen (Eleştirmen), Vahit Bıçak (Hukukçu), Veysel Uçum (Hukukçu), Yaman Akdeniz (Hukukçu, Bilgi Üni.), Yaşar Kemal Gökçeli (Yazar), Yaşar Seyman (Yazar, sendikacı), Yıldırım Oğur (Gazeteci), Yılmaz Ensaroğlu (Araştırmacı, yazar), Yüksel Selek (Yeşiller Partisi Gen. Bşk.), Zeki Kentel (Gazeteci), Zeynep Tanbay (Koreograf), Zuhul Olcay (Oyuncu)



Halk Anayasa yapabilir mi?

- Olur mu canım öyle şey? Anayasa yapmak çocuk oyuncağı mı? Bunlara senin benim aklımız ermez. Anayasa, hukukçuların işi.
- Biz “ev” de yapamayız. O da mimarın işi, değil mi?
- Tabii, o da onun işi. Ev yaptıracak param varsa, tutarım bir mimar, o yapar. Ben yapamam.
- Peki, evin nasıl olacağına, kaç kat olacağına, odaların kaç tane olacağına, şekline şemailine de mimar mı karar verir?
- Ne münasebet! Tabii ben karar veririm, içinde oturacak benim. Ben ona nasıl sipariş edersem ona göre yapar evimi. Aynen terzi gibi. Elbisemi o dikebiliyor, ben değil. Ama nasıl istediğime ben karar veriyorum, o değil.
- Öyleyse?

Hadi baştan soralım, “Halk Anayasa yapabilir mi?”

ANAYASAMIZI HAZIRLIYORUZ (Halk konuşuyor, TBMM dinliyor)

Türkiye küçük Millet Meclisleri çalışmalarının yapıldığı illerde ve İstanbul'un ilçelerinde belediyelerle işbirliği içinde yapılan bu toplantılar, anayasa konulu konferanslar değildir. Amaç, yeni anayasanın nasıl olması ve nasıl olmaması hakkında halkın görüşlerini düzenli, sistemli –ve aynı konuda yapılan diğer çalışmalarla eşgüdüm içinde- toplayarak yeni anayasayı hazırlayacak olan TBMM'ne sunmaktır.

Aşağıdaki konuların herbiri, bu çalışmaya katılan bütün illerde ve İstanbul ilçelerinde eş zamanlı olarak tartışılacak, elde edilen "Ortak Payda"lar her ay bir basın toplantısıyla kamuoyuna açıklanacak ve en sonunda "Ortak Paydalarımız" adlı bir el kitabı haline getirilerek kamuoyuna ve Anayasa tartışmalarına girerken tüm milletvekillerine birer adet sunulacak.

ANAYASA TARTIŞMALARINDA İLK 12 KONU (Kasım 2011 – Ekim 2012)

1. Anayasa'nın yapısı, hazırlanma ve oylanma süreci (Konuşuldu)
2. Birey hak ve özgürlükleri -I-
Yaşam hakkı, kişi dokunulmazlığı, özel yaşamın gizliliği (Konuşuldu)
3. Birey hak ve özgürlükleri -II-
Düşünce, inanç, ifade, haberleşme, örgütlenme, toplantı ve gösteri
4. Birey hak ve özgürlükleri -III-
Hak arama, savunma, adil yargı
5. Doğrudan ve temsili demokrasi, merkezi – yerel yönetimler, şeffaflık
6. Devlet ve bireyin sosyo- ekonomik hak ve yükümlülüğü, mülkiyet, miras
7. Devlet ve Toplum 1: Çalışma, sendika, grev ve toplu sözleşme
8. Devlet ve Toplum 2: Eğitim, öğretim, bilim, sanat
9. Devlet ve Toplum 3: Pozitif ayrımcılık, sağlık ve çevre
10. Devletin yapısı 1: Yasama
11. Devletin yapısı 2: Yürütme
12. Devletin yapısı 3: Yargı

